

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ

на Институт по овощарство

от проф. дн Стефан Гандев

за периода май 2018 – декември 2022г.

Април 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

	стр.
I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
II. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ.....	3
III. НАПРАВЛЕНИЯ НА ПРОГРАМАТА И КОНКРЕТНИ ДЕЙНОСТИ.....	3
III.1. Научна дейност.....	4
III.1.1. Анализ на сегашното състояние.....	4
III.1.2. Стратегия за развитие на научната дейност.....	5
III.1.3. План – график на дейностите.....	7
III.2. Производствена и стопанска дейност.....	8
III.2.1. Анализ на сегашното състояние.....	8
III.2.2. Стратегия за развитие на производствената и стопанска дейност.....	10
III.2.3. План – график на дейностите.....	11
III.3. Кадрова дейност.....	13
III.3.1. Анализ на сегашното състояние.....	13
III.3.2. Стратегия за развитие на кадровата дейност.....	13
III.4. Социално-битова дейност.....	13
III.4.1. Анализ на сегашното състояние.....	13
III.4.2. Стратегия за развитие на социално-битовата дейност.....	14
III.5. Популяризиране дейността на Института по овощарство	15
III.5.1. Анализ на сегашното състояние.....	15
III.5.2. Стратегия за развитие на популяризирането на Институт по овощарство	15
IV. ОЧАКВАНИ ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ.....	16
IV.1. Очаквани общи приходи.....	16

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма е изготвена във връзка с обявен конкурс за Директор на Институт по овощарство, съгласно Заповед № РД-07-29/13.03.2018 г. на Председателя на ССА. Програмата е съобразена със стратегията и приоритетите на ССА, както и с направените промени на закона за ССА. Тя очертава основните цели на института и систематизира задачите и дейностите, които предстои да бъдат реализирани през четиригодишния период на управление.

Програмата ще бъде финансово обезпечена от проекти, финансирани от ССА и от външни организации, както и от собствени приходи.

II. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ

Целта на програмата за развитие е подобряване научната и стопанската дейност на Института по овощарство. Това ще бъде постигнато чрез провеждане на изследвания на съвременен световен ниво и подобряване на съществуващата стратегия за производствена дейност.

III. НАПРАВЛЕНИЯ НА ПРОГРАМАТА И КОНКРЕТНИ ДЕЙНОСТИ

Програмата е представена в направленията – *научна дейност, производствена и стопанска дейност, административна и кадрова дейност, социално-битова дейност и популяризиране дейността на Института по овощарство.*

III.1. Научна дейност

III.1.1. Анализ на сегашното състояние

В настоящия момент в Института по овощарство се работи по 9 проекта, финансирани от ССА, 3 международни проекта за двустранно сътрудничество и 3 проекта по редовни сесии, финансирани от Фонд „Научни изследвания“ на МОН, като един от тях е спечелен от младите изследователи, с най-висока оценка в съответната сесия. През 2018 г. стартира Европейски проект по програма CORE Organic - DOMINO. Проектите се изпълняват от 17 учени и 13 специалисти помощен персонал.

Изследователската дейност е в направленията селекция и сортоизучаване, биотехнологии, резитби при овощните видове, торене, напояване, размножаване и растителна защита.

За периода юни 2013 г. – март 2018 г. са публикувани общо 213 научни труда, от които 110 в чужди издания и 100 в наши. Издадени са три монографии. На Экспертен съвет е приета и технология, като същата е наградена с „Диплом“ от „Съюза на изобретателите в България“ и „Диплом“ от Международен панаир Пловдив в раздел „Технологии за растениевъдството“.

От ИАСАС са признати 5 нови сорта - сливов сорт „Остромила“, черешов „Тракийска хрущялка“, сливо-кайсиев хибрид „Стендесто“, ябълкови сортове „Валана“ и „Мелприма“.

Изследователите от Института по овощарство имат висока квалификация, като за последния четиригодишен период четирима от тях са придобили академичната длъжност „професор“. Двама изследователи са придобили академичната длъжност „доцент“. Един изследовател е придобил научната степен „доктор на науките“, а трима са придобили образователната и научна степен „доктор“. Двама асистенти са придобили академичната длъжност „главен асистент“. Утвърдени и млади изследователи са преминали специализации във водещи научни организации във Франция, Швейцария, Унгария, Полша и Испания и

поддържат професионални контакти на международно ниво. В настоящия момент в ИО-Пловдив работят 17 бр. учени на постоянен трудов договор, от които: асистенти - 5 бр., главни асистенти - 4 бр., доценти - 2 бр. и професори –6 бр.

Делът на хабилитираните изследователи е 47 %, а по научна степен те са: 1 бр. доктор на науките и 12 бр. доктори – или 76 % от академичния състав има придобита научна степен.

На възраст до 35 години са 8 броя учени или 42 % от научните работници попадат в категорията млади учени, а между 36 и 65 години са 58 %. Посочените данни, в сравнение с анализа на кадровия потенциал от предходни години показват, че съществува ясно изразена тенденция за подобряване на възрастовата структура на колектива.

През 2018 г. в Института по овощарство са обучавани: един редовен докторант и 2 бр. задочни докторанти.

През 2016 г. института получи отново одобрение на Програмната акредитация за обучение по ОНС „Доктор“ по три специалности - Овощарство, Селекция и семепроизводство на културните растения и Растителна защита.

В настоящия момент в Института по овощарство се отчита:

- *Подобряваща се материална база, основно със средства по външно финансирани проекти;*
- *Подобряваща се колаборация между изследователи от института с учени от научни звена в системата на ССА, ВУЗ и научни организации в България и чужбина. Наши изследователи са включени в проекти на Софийски университет, Аграрен университет, Пловдивски университет и др.*

III.1.2. Стратегия за развитие на научната дейност

Стратегията за развитие е свързана с *актуализиране приоритетите на научноизследователската работа* в института, което ще намери

отражение в предложенията за нови проекти и в постепенно *обновление на тематичния план*. Ще се разработват проекти, чиято значимост за практиката ще бъде взета под внимание. В тях ще се включват експерименти с актуализирани, подобвени или нови методики, отговарящи на нивото на съвременните научни изследвания у нас и в чужбина. В разработването на новите проекти ще се включват младите изследователи, за да имат възможност да повишават своята квалификация. Ще се търси активизиране за участие на все повече учени в сесии по проекти за двустранно сътрудничество, финансирани от МОН, както и по Програма Хоризонт 2020 на ЕК и други международни програми. По този начин се предвижда *включване на млади изследователи в европейските изследователски мрежи*, както и *стимулиране на утвърдените учени за участие в нови международни проекти*.

На база нови проекти ще се *формират колективи от учени, които са в състояние да проведат и представят завършен научен продукт, описан като нов сорт или технология*. Технологиите, новите сортове и научните трудове ще подлежат на *задължително обсъждане от научната общност на института*. Тази полезна практика беше възстановена през изминалия четиригодишен период. Това ще даде реална публикационна дейност и възможност за *академично развитие на учените, отговарящи на новите критерии*. На тези обсъждания (семинари), както и досега, ще се определят и темите за работа и менторите на младите изследователи. По този начин се очаква по-голяма ангажираност и заинтересованост на младите колеги и *задържането им като изследователи*.

Ръководството на института ще продължи да търси възможности за *задълбочаване на контактите на ниво наука с организациите на производителите и висшите учебни заведения*, с цел включване на Института по овощарство в активния научен и производствен живот на страната. Успоредно с тези дейности ще продължи организирането на открити дни по тематични научни направления.

III.1.3. План – график на дейностите

На табл. 1 е представен план – график на дейностите по години и месеци. Приоритетите на научноизследователската работа ще се актуализират в началото на периода – от юли 2018 до март 2019 г. Развитието на тематичния план и разработването на нови проекти ще се провежда ежегодно в периода с по-малко трудово напрежение, за овощните видове това е периода на зимния покой – ноември - февруари. През целите календарни години се предвижда обсъждане на научни трудове и разработки, академично развитие на учените и трансфер на знания и научни продукти.

Табл. 1. План – график на дейностите по години и месеци

Година	Тримесечие	Месец	Дейности				
			Актуализиране на приоритетите на научноизследователската работа	Развитие на тематичния план – разработване на нови проекти	Перманентно обсъждане на научни трудове и разработки	Академично развитие на учените	Трансфер на знания и научни продукти
2018	I	I					
		II					
		III					
	II	IV					
		V					
		VI					
	III	VII					
		VIII					
		IX					
	IV	X					
		XI					
		XII					
2019	I	I					
		II					
		III					
	II	IV					
		V					
		VI					
	III	VII					
		VIII					
		IX					
	IV	X					
		XI					
		XII					

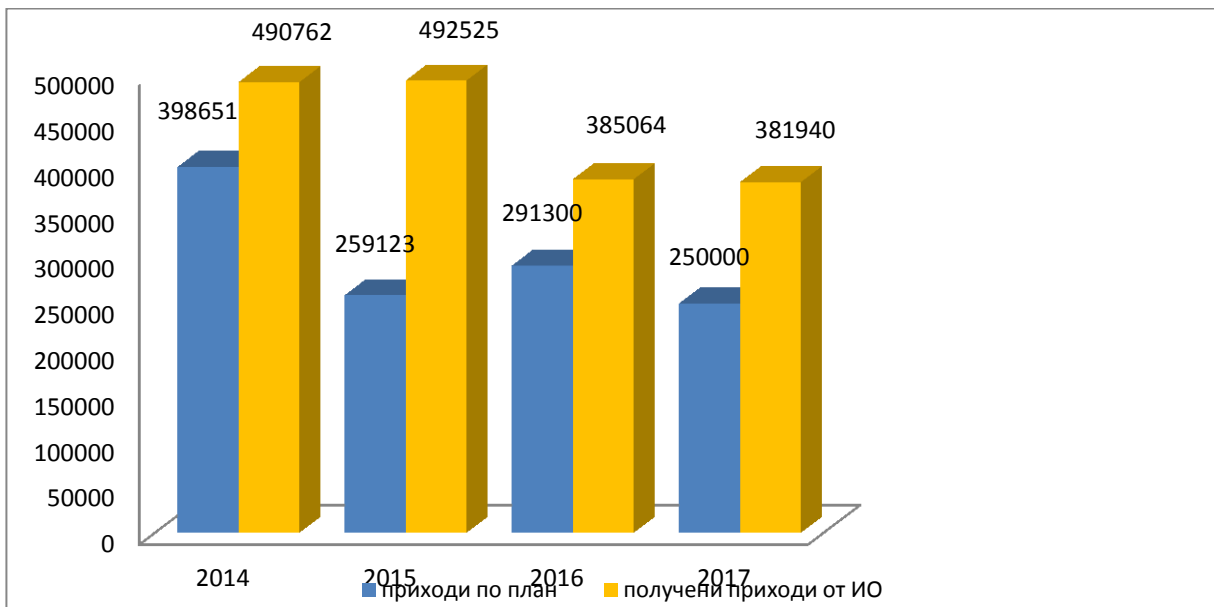
2020	I	I				
		II				
		III				
	II	IV				
		V				
		VI				
	III	VII				
		VIII				
		IX				
	IV	X				
		XI				
		XII				
2021	I	I				
		II				
		III				
	II	IV				
		V				
		VI				
	III	VII				
		VIII				
		IX				
	IV	X				
		XI				
		XII				
2022	I	I				
		II				
		III				
	II	IV				
		V				
		VI				
	III	VII				
		VIII				
		IX				
	IV	X				
		XI				
		XII				

III.2. Производствена и стопанска дейност

III.2.1. Анализ на сегашното състояние

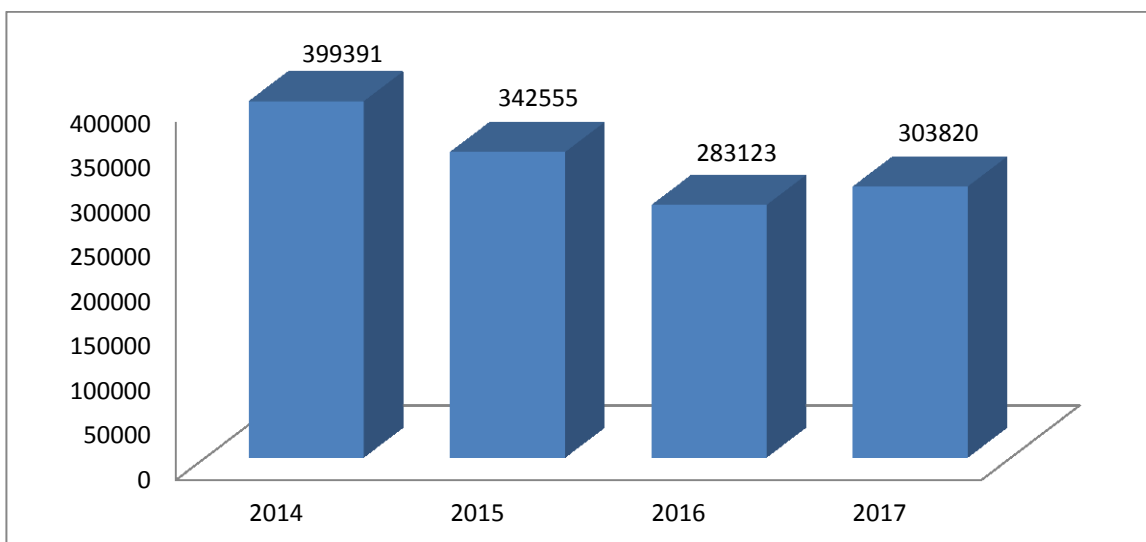
От фиг. 1 се вижда, че през последните години планът за собствените приходи е изпълняван ежегодно, независимо от редуцирания състав на института. Приходите са осигурени основно от научна и производствено-експериментална дейност.

Фиг. 1. Заложен план за приходи от ССА и осигурени собствени приходи на ИО - Пловдив

Разходите за производствена дейност също са намалели значително (фиг. 2), което показва добър финансов контрол при изразходване на средствата, независимо от непрекъснатата тенденция за повишаване на основните разходни пера като ток, вода, горива, препарати и др.

Фиг. 2. Разходи по години на ИО – Пловдив

III.2.2. Стратегия за развитие на производствената и стопанска дейност

Стратегията за развитие на производствената и стопанска дейност е насочена към постигането на стабилно финансово развитие на Институт по овощарство. То ще се осъществи посредством *увеличаване производството на стандартен и безвирусен овощен посадъчен материал от атрактивни и търсени в страната и чужбина сортове, създаване на нови опитни и производствени полета, подобряване организацията на труда и търговския мениджмънт, икономии на средства за производство.*

Дейността продължава с *преценка състоянието на овощните градини, отглеждащи се в института. Амортизираните и губещите насаждения ще продължат да се изкореняват, с цел икономии на пестициди, горива и труд. Тази преценка ще се извършва ежегодно. В началото на всяка година ще продължи да се прави преценка на необходимите пестициди, като ще се търсят възможности за използване на такива с по-ниски цени, но с достатъчно добра ефективност върху болестите, неприятелите и плевелите. Успоредно с изкореняването на губещите насаждения, ще продължи създаването на нови градини и то от видове, които встъпват бързо в плододаване и чиито плодове се реализират добре на пазара. Предвижда се и увеличаване на градините с микронапояване, с цел икономии на енергия и вода.*

Предвижда се *перманентно актуализиране на производството на лабораторно-оранжерийния комплекс с подложки и видове, за които има гарантиран пазар и икономическа ефективност. Неефективните производства на Завода за микроразмножаване ще бъдат преустановени.*

Предвижда се *повишаване приходите от посадъчен материал. За тази цел сортовата и видовата структура ще се актуализира непрекъснато, като се присаждат сортове, търсени на пазара. Ще се реализира и производство на посадъчен материал от новите сортове, създадени в института. Подготвя се изграждането на нова маточна база за калемии от*

семкови и костилкови овощни видове, поради изтеклия амортизационен срок на старите такива. Специално място в стратегията се отделя на *производството на безвирусен посадъчен материал. В момента такова производство в страната липсва, което дава възможност на Института по овощарство да бъде водач в това направление.*

От страна на ръководството се предвижда *упражняването на перманентен контрол върху разходите за ток, вода и телефони и предприемането на мерки за намаляването им.*

III.2.3. План – график за дейностите

Ще продължи през януари, февруари и март да се прави ежегодна преценка за състоянието на овощните градини и необходимите пестициди. Всяка календарна година новите овощни градини ще се засаждат през месеците октомври и ноември. Целогодишно ще се работи по въпросите, касаещи производството на посадъчен материал и свързаните с него дейности, подобряването на организацията на труда и търговския мениджмънт и работата по обслужването на фермерите и провеждането на лабораторните анализи (табл. 2)

Табл. 2. План – график за дейностите по години и месеци

Година	Тримесечие	Месец	Дейности				
			Преценка състоянието на овощните градини и необходимите пестициди	Създаване на нови градини	Производство на посадъчен материал	Подобряване организацията на труда и търговския мениджмънт	Работа по обслужване на фермери и провеждане на лабораторни анализи
2018	I	I					
		II					
		III					
	II	IV					
		V					
		VI					
	III	VII					
		VIII					
		IX					
	IV	X					
		XI					
		XII					

2019	I	I					
		II					
		III					
	II	IV					
		V					
		VI					
	III	VII					
		VIII					
		IX					
	IV	X					
		XI					
		XII					
2020	I	I					
		II					
		III					
	II	IV					
		V					
		VI					
	III	VII					
		VIII					
		IX					
	IV	X					
		XI					
		XII					
2021	I	I					
		II					
		III					
	II	IV					
		V					
		VI					
	III	VII					
		VIII					
		IX					
	IV	X					
		XI					
		XII					
2022	I	I					
		II					
		III					
	II	IV					
		V					
		VI					
	III	VII					
		VIII					
		IX					
	IV	X					
		XI					
		XII					

III.3. Кадрова дейност

III.3.1. Анализ на сегашното състояние

В Института по овощарство работят 82 щатни служители, които са разпределени както следва – 17 броя изследователи, 13 броя помощен персонал, 10 броя администрация и 42 броя работници, разпределени в трите производствени участъка на института.

III.3.2. Стратегия за развитие на кадровата дейност

Научният съвет е органът, който определя научната кадрова политика в института. *Съобразно решенията на Научния съвет ще продължи разкриването на докторантури и процедури за хабилитиране.*

С цел *оптимизиране състава* на института се предвижда навременно пенсиониране на служителите, навършили пенсионна възраст. На освободените места ще се привличат млади кадри. Предвижда се броят на изследователите в Института да стане 21 човека, като ще се работи в следните нови научни направления:

- *селекция на семкови овощни видове*
- *селекция на орехоплодни*
- *резитба на овощните видове*
- *размножаване на овощните растения*

III.4. Социално-битова дейност

III.4.1. Анализ на сегашното състояние

Институтът по овощарство разполага с 3 сгради с научно-административно предназначение, 2 лабораторни комплекса (вирусология и биотехнологии), лабораторно оранжерийен комплекс, плодохранилище, административни сгради в експерименталните полета Пловдив, Асеновград и Цалапица, складове, гаражи и 2 общежития – в Пловдив и в Асеновград. Този голям сграден фонд е изграждан през 70-годишната история на института, за да задоволява нуждите на научна структура,

няколкократно по-голяма от сегашната. Поради петкратното намаление на служителите в института за периода на прехода, част от сградите са празни и не се използват или се използват частично, с цел икономии на средства за поддръжка, ел. енергия и вода.

В последните четири години е извършен частичен ремонт на две от административните сгради и ремонт на покрива на общежитието. От фонд капитално строителство е извършени частичен ремонт на лабораторията за биотехнологии и освежаване на стаите на работниците в Асеновград и Цаланица. За лабораторията по биотехнологии са закупени климатици, като средствата са осигурени от външно финансиран проект. В стаите и сервизните помещения на работниците в експериментално поле Пловдив беше извършен ремонт с подмяна на дограма и изграждане на бани и санитарни възли.

В централната сграда функционират апарати за кафе и закуски. Има свободен достъп до машини за чиста вода.

III.4.2. Стратегия за развитие на социално-битовата дейност

Стратегията за развитие на социално-битовата дейност има за цел да подобри условията за труд и почивка, както и да подпомага служители, нуждаещи се от средства за лечение. От фонд капитално строителство *ще се решават най-неотложните проблеми на сградния фонд*. Предвижда се *реновиране на алеите и пътищата* в института. Предстои създаването на *нов парк за почивка* на служителите на института.

Успоредно с горепосочените дейности ще се предприемат и стъпки за *подобряване здравословното състояние* на служителите на института. Ще се гласуват *целеви помощи* на нуждаещи се служители за разрешаване на здравословните им проблеми. Ще продължи *продажбата на плодове на преференциални цени* за служители на института.

Ще се търсят финансови възможности за осигуряване на средства, необходими за ремонт на плодохранилището и общежитията на института.

III.5. Популяризиране дейността на Института по овощарство

III.5.1. Анализ на сегашното състояние

Дейността на Института по овощарство е относително добре представена в медийното пространство. Провеждат се открити дни, участва се в телевизионни предавания и се дават перманентно интервюта за медиите. Изследователите извършват и консултантска дейност. Резултатите от научноизследователската работа се представят в брошури, книги и монографии.

III.5.2. Стратегия за развитие на популяризирането на Институт по овощарство

Стратегията за развитие на популяризирането на института се основава на идеята, че е необходим трансфер на знания от науката към практиката, като това се осъществява посредством популяризиране на научните разработки и представянето им на фермерите в достъпен вид. Ще се подобри организацията на *открити дни* по тематични направления, съвместно с Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ). За целта вече е сключено *споразумение за съвместна дейност* между Института по овощарство и Националната служба за съвети в земеделието. Ще се изпълняват и поетите ангажменти, подписани в договор за съвместна дейност между ССА и НССЗ. Ще се разширяват контактите с производители, внедряващи иновации в производството и ще се търси участието им в крайните етапи на оценка на готовите научни продукти на института и тяхното внедряване.

Предвижда се и по-голяма дейност за *представянето на института във вестници и телевизионни предавания*.

IV. ОЧАКВАНИ ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ

План - програмата за развитие е насочена към постигането на стабилно научно и финансово развитие на Института по овощарство, като важно звено от системата на Селскостопанска академия.

IV.1. Очаквани общи приходи.

Собствените приходи на Института по овощарство се формират от *научна дейност, посадъчен материал, плодова продукция, лабораторно-оранжериев комплекс и наеми.*

Приходите от *научна дейност* в момента са 80 455 лв., което е недостатъчно. Това се дължи на факта, че в настоящия момент работят 42% млади изследователи, които все още не са в състояние да подготвят самостоятелно проекти с външно финансиране. Очевидно пенсионирането на голям брой утвърдени изследователи през последните години е повлияло негативно върху това финансово перо на института. Правилна стъпка към положителна промяна е включването на младите изследователи в научни колективи ръководени от утвърдени изследователи в института, с цел по-бързото им кариерно израстване и добиване на необходимия опит за ръководството на проекти.

Основното производство на института ще бъде насочено отново към производството и продажбата на *овоценов посадъчен материал*. Предвижда се и *прилагането на нови съвременни методи и техники за производство на оводенов посадъчен материал, като контейнерно отглеждане и сертифициран материал*. За тази цел ще се инвестира в създаването на депо изолатор, маточни градини и оранжерии и др. Очаква се вложената инвестиция да доведе до по-високо качество на посадъчния материал и до по-ниска себестойност. Тези производства не само ще снижат себестойността, но и ще подобрят имиджа на института, като научно звено, работещо със съвременни методи и технологии.

Приходите от плодова продукция ще нарастват постепенно през годините, поради непрекъснатото изкореняването на амортизираните стари градини и плавното встъпване на новите насаждения в плододаване. През периода 2018 – 2022 г. ще се търси баланс между съотношението стари и нови градини. В края на периода – през 2022 г., очакваме приходите от плодове да достигнат 50 000 лв., което е нарастване на приходите с 66 % спрямо 2018 г. Не се предвижда драстично увеличаване на производствените овощни градини, поради по-малката норма на печалба спрямо печалбата от посадъчен материал. От друга страна производството на плодове изисква много ръчен труд и това би нарушило изследователската дейност, което е и основното предназначение на института.

Приходите от лабораторно – оранжерийния комплекс ще са ежегодно около 25 000 лв. Тази величина ще е приблизително постоянна през годините и ще зависи от директната продажба на клиенти на подложката GF 677 и някои други растителни видове, като киви, малини, къпини и др. Посочените по-горе приходи не дават ясна характеристика на лабораторно-оранжерийния комплекс, поради факта, че неговото производство ще се използва основно за собствени нужди. Основната цел на лабораторно-оранжерийния комплекс е осигуряването на безвирусни подложки, необходими за собствените нужди на института при производството на овощен посадъчен материал. Поради тази причина печалбата на лабораторно-оранжерийния комплекс е „скрита“ защото тя взема участие в крайната себестойност на посадъчния материал. Това неминуемо ще доведе до понижаване себестойността на произвежданите в института растения.

Приходите от наеми ще се актуализират през годините, съобразно годишната инфлация за страната.

Очакваните общи приходи от дейността на Института по овощарство са представени в табл. 4 и се формират от описаните по-горе в текста приходни пера от научна дейност, продажба на посадъчен материал, плодова продукция, лабораторно-оранжериеен комплекс и наеми.

Табл. 4. Очаквани общи приходи по години. (лева)

Вид приход	Година				
	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Приходи от научна дейност</i>	85 000	90 000	100 000	100 000	110 000
<i>Приходи от посадъчен материал</i>	140 000	160 000	200 000	220 000	240 000
<i>Приходи от плодова продукция</i>	30 000	35 000	40 000	45 000	50 000
<i>Приходи от лабораторно-оранжериеен комплекс</i>	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
<i>Приходи от наеми</i>	77 000	77 000	79 000	79 000	80 000
Всичко:	357 000	387 000	444 000	469 000	505 000

Изготвил:

/проф. дн Стефан Гандев/

03.04.2018 г.